

Jaarplan activiteiten Archeologie in 2020

Dit jaarplan is besproken in de vergadering van het CCvD Archeologie op 09-12-2019 en vastgesteld door het SIKB-bestuur op 11-02-2020.

Versie: 2.0
Datum: 11 februari 2020

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB	3
2 Trends in het werkveld archeologie 2017 - 2020	3
3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie	4
4 Terugblik op het jaar 2019	4
5 Programmalijnen archeologie 2019-2020	5
5 Jaarplan Archeologie 2019	6

1 Missie, werkwijze en activiteiten SIKB

SIKB is een netwerkorganisatie die alle spelers (bedrijfsleven en overheid) bij elkaar brengt om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren. SIKB biedt op een concrete manier inhoudelijke ondersteuning voor de uitvoeringspraktijk van archeologie en het (water-) bodembeheer. SIKB werkt samen met deze spelers aan instrumenten en kennisoverdracht voor de hele keten van opdrachtgevers, uitvoerende bedrijven en bevoegde gezagen.

De SIKB-activiteiten bestaan uit het samen met betrokkenen ontwikkelen van (werk)methoden, het vastleggen van deze methoden in handreikingen of richtlijnen en het bieden van een netwerk en platform voor kennisoverdracht en kennisdeling. Bij de activiteiten van SIKB staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Aandacht voor ervaring en vakmanschap;
- Uitwisselen van kennis;
- Duidelijke werkafspraken, en
- Borging van kwaliteit.

Werken aan kwaliteitsverbetering is werken met mensen, en vraagt om een goed samenwerkingsproces waarin alle belangen en relevante (praktijk)kennis worden betrokken. Bij het opstellen en beheren van kwaliteitsrichtlijnen (accreditatieschema's en beoordelingsrichtlijnen met bijbehorende protocollen) is het organiseren van deze processen de standaardwerkwijze van SIKB.

Kwaliteitsborging ontwikkelt zich verder. Dit komt niet alleen voort uit wet- en regelgeving. Ook signalen uit het werkveld nodigen uit tot verdieping en verbreding van de thema's waarin SIKB actief is, en tot verbreding van de scope van de instrumenten voor thema's waarin SIKB al langer actief is.

Bij al deze werkzaamheden is samenwerking met andere partijen in het werkveld van groot belang. Samenwerking gebeurt onder meer op het vlak van SIKB datastandaarden voor de uitwisseling van digitale data in de domeinen Bodem, Water en Archeologie, inclusief het bevorderen van het gebruik van deze standaarden. Deze standaarden maken foutloze uitwisseling van digitale gegevens binnen de gehele keten (inzameling – verwerking – besluitvorming) mogelijk en bieden een belangrijke voorwaarde voor toekomstig (wetenschappelijk) vervolgonderzoek.

2 Trends in het werkveld archeologie 2017 - 2020

Het CCvD Archeologie wil het werkveld faciliteren met kennis en instrumenten die nodig zijn om adequaat in te spelen op de huidige wetgeving, maar ook op de maatschappelijke trends die relevant zijn voor de archeologie. Op dit moment zijn de volgende trends aan de orde:

- Toenemend belang van digitaal werken vanwege digitalisering van de samenleving;
- Zelfregulering: Toenemen van de verantwoordelijkheid voor de uitvoering door het werkveld;
- Meer nadruk op professionaliteit en minder op het afleggen verantwoording;

- Toename van nieuwe technieken bij uitvoering/uitwerking van een onderzoek (science based zoals Isotopenonderzoek, DNA onderzoek, computertoepassingen, inzet van drones);
- Meer nadruk op integraal werken: toenemende nadruk op afstemming tussen beleidsvelden bij besluitvorming over archeologie gerelateerde werkzaamheden, mede aangejaagd door de voorbereiding van de Omgevingswet en Omgevingsbesluiten;
- Decentralisatie van bevoegdheden naar gemeenten en regiovorming, waarbij de rol van lokale overheden in alle domeinen van het omgevingsbeleid toeneemt.

3 Scope werkveld archeologie SIKB-CCvD Archeologie

Het werkveld archeologie binnen SIKB omvat momenteel de volgende thema's:

- Archeologisch veldwerk, specialistisch onderzoek en depotbeheer (land- en waterbodems);
- Bureauonderzoek en Programma van Eisen (land- en waterbodems)

Het CCvD Archeologie richt zich daarbij op de volgende doelgroepen: uitvoerende partijen, overheden, opdrachtgevers.

Het CCvD Archeologie zet de volgende instrumenten in om samen de kwaliteit van de uitvoering van archeologie en het (water-) bodembeheer te borgen en waar mogelijk te verbeteren:

- Kennisoverdracht (websites, publicaties, themabijeenkomsten);
- Duidelijke werkafspraken via richtlijnen (protocollen, leidraden, handreikingen);
- Borging van de werkafspraken (certificering, accreditatie);
- Borging van kennis (actorregistratie met verplichte bij- nascholing);
- Ondersteuning en ondersteunende tools (helpdesk, websites, pakbon).

4 Terugblik op het jaar 2019

Dit hoofdstuk geeft de *highlights* van door SIKB uitgevoerde werkzaamheden op het gebied van archeologie in 2019. Een meer gedetailleerd overzicht van de uitvoering van de activiteiten van het jaarplan 2019 is weergegeven in bijlage 1.

Instrumenten: Certificering en registratie van actoren

2019 was het eerste jaar waarin het nieuwe kwaliteitssysteem op basis van wettelijk verplichte certificering volledig tot wasdom is gekomen inclusief de accreditatie van het schema op basis van de BRL 4000 en de KNA protocollen versie 4.1. Na enkele maanden voorbereidingstijd is in het vroege najaar van 2019 gestart met de evaluatie van het nieuwe kwaliteitssysteem.

In 2019 was ten behoeve van de Actorregistratie de helpdesk actief om geregistreerden (in spé) te helpen bij vragen over hun registratie en vragen omtrent de bij- en nascholing.

Digitaal werken

Het digitaal werken en de verschillende implicaties daarvan waren in 2019 een belangrijk thema. De meeste provinciale depots hebben nu concreet stappen gezet om het

interprovinciale depot beheersysteem (PDBS) te implementeren. In de praktijk kan nu bij de meeste provinciale depots de aanlevering door middel van de pakbon uitgevoerd worden. Dit alles neemt niet weg dat er nog knelpunten zijn bij het fysiek aanleveren en er onduidelijkheden zijn ten aanzien van de inhoud van de Pakbon. In 2019 zijn met zowel depots als bedrijven stappen gezet om de knelpunten gezamenlijk te bespreken en is gezocht naar voor alle partijen werkbare oplossingen. Deze zullen in 2020 concreet uitgewerkt worden en - waar dat kan vanuit het kwaliteitssysteem - wordt gestart met het oplossen.

Kennis voor kunde

In 2019 organiseerde SIKB twee themabijeenkomsten: **Residuanalyse op aardewerk** en een themabijeenkomst over **aanbesteden in de archeologie**. De bijeenkomsten bestonden uit een mix van theorie en toepassing in de praktijk.

Medio 2019 zijn de ontwerpen van twee nieuwe KNA Leidraden vastgesteld voor een openbare reactieronde: **KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal voor de Romeinse tijd, middeleeuwen en Nieuwe Tijd**. Deze vormen aanvullingen op de reeds bestaande leidraden an-organisch vondstmateriaal.

In oktober werd een ronde tafel georganiseerd naar aanleiding van de **inventarisatie naar het waarden en selecteren van modern oorlogserfgoed**. Deze inventarisatie is een vervolg (fase 2) op eerdere projecten uitgevoerd i.o.v. SIKB-CCvD naar oorlogserfgoed en de archeologische uitvoering. Het rapport van de inventarisatie is samen met een agenderende notitie gepubliceerd en zal worden aangeboden aan verschillende betrokken partijen.

Een effectief en actueel stelsel

In 2019 is het **Branchedossier Archeologie** gepubliceerd op de website van PIANOo, het Expertisecentrum Aanbesteden van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat dit branchedossier is bedoeld als wegwijzer voor inkopers en aanbestedende diensten of afdelingen binnen overheden, waterschappen, maar is ook heel informatief voor marktpartijen als ontwikkelaars en ontgronders. Het doel van het branchedossier is een bijdrage aan betere aanbestedingen en aan goed opdrachtgeverschap. Dit komt ook de kwaliteit van een archeologisch onderzoek ten goede.

Link naar het branchedossier:

<https://www.pianoo.nl/nl/markten/brancheinformatie/archeologie>

5 Programmalijnen archeologie 2019-2020

Het programma Archeologie richt zich in de komende jaren (2019-2020) op de volgende programmalijnen:

1. Bevorderen van digitaal werken.
2. Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;
3. Een effectief en actueel stelsel;
4. Effectiviteit van de instrumenten;

Ad 1) Programmalijn digitaal werken

- Het efficiënt en foutloos uitwisselen van digitale gegevens;
- Verder vormgeven van de digitale keten in de archeologie;
- Harmonisatie aanleveren van digitale gegevens (loketten);
- Betrouwbaarheid van digitale gegevens.

Ad 2) Kennis voor kunde & Kunde voor kennis;

- Bevorderen van inhoudelijke (praktijk)kennis bij uitvoerenden (incl. PVE/BO opstellers);
- Permanente educatie.

Ad 3) Programmalijn 'Een effectief en actueel stelsel'

De activiteiten in deze programmalijn zijn gericht op effectieve samenwerking. De activiteiten in deze programmalijn hebben verder tot doel om te borgen dat de documenten en tools in de archeologie blijven voldoen aan de volgende criteria:

- Inhoudelijk actueel;
- Betrouwbaarheid van de analoge/digitale gegevens;
- Goede leesbaarheid en aantrekkelijk voor de gebruikers;
- Betrouwbaarheid en effectiviteit van de waarderingssystematiek;
- KNA als basis voor goede contracten/opdrachten (o.a. KNA PS07 Referentietabellen).

Ad 4) Programmalijn 'Effectiviteit van de instrumenten'

Binnen deze programmalijn worden activiteiten uitgevoerd gericht op:

Evaluatie van het kwaliteitssysteem

- Begeleiden verdere implementatie kwaliteitssysteem;
- Tussentijdse evaluatie (uit)werking van het kwaliteitssysteem (incl. Actorregister);
- Faciliteren van de bevoegde overheid als eisensteller en toetser;
- Opstellen van een leidraad/KNA specificatie/toetsingskader voor het opstellen van verwachtingenkaarten.

5 Jaarplan Archeologie 2019

De geplande activiteiten op het gebied van archeologie voor de vier geschetste programmalijnen zijn weergegeven in de onderstaande tabellen. Dit voorstel is op 9 december 2019 vastgesteld door het CCvD Archeologie.

Tabel 1 Voorstel nieuwe projecten tbv het Jaarplan 2020		
1*	Follow up Evaluatie certificering en actorregister <ul style="list-style-type: none"> - PM uitkomsten rapport evaluatie SIRM en besluitvorming CCvD - PM uitkomsten meenemen in verbeteracties KNA - PM Aan de hand van een nog op te stellen en goed te keuren PvA 	Instrumentarium
2*	Verbeteracties KNA <p>Er zijn een aantal onderdelen in de KNA die toe zijn aan verbetering/actualisatie. Dit vanwege actuele knelpunten en wensen die al enige tijd geleden door gebruikers van de KNA kenbaar zijn gemaakt.</p> <p>Hieronder worden de belangrijkste (?) genoemd. Na bespreking in het CCvD zullen deze verder geconcretiseerd worden in een Plan van Aanpak.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Actualiseren (acties regelgeving BEA, Unesco 2001) - Betrekken wensenlijst (CCvD 2016) - Oplossen knelpunten deponeren (nav bespreking CCvD 2110 2019) - Verbeteren/actualiseren protocol Depotbeheer (ism IPO) - Opstellen format (specificatie KNA OS16) voor een conserveringsrapport - Aan de hand van een door het CCvD vastgesteld PvA. 	Instrumentarium
2a*	Verbeteren KNA Waarderingsystematiek <p>https://www.sikb.nl/archeologie/kennisdelen-en-innovatie/waarderingsystematiek?term=Vestigia&p=1</p> <ul style="list-style-type: none"> - In nauwe samenwerking met de RCE - Aan de hand van een door het CCvD vastgesteld PvA. 	Instrumentarium
3*	Opstellen KNA Leidraad Metaalvondsten <ul style="list-style-type: none"> - Onderdeel van de bestaande leidraad an-organisch onderzoek 	Instrumentarium/ bevorderen kennis
4*	Handreiking en bijeenkomst goed opdrachtgeverschap bij dendrochronologisch onderzoek <ul style="list-style-type: none"> - Naar aanleiding van themabijeenkomst in 2018 i.s.m de RCE waaruit bleek dat goed opdrachtgeverschap de kwaliteit (m.n. betrouwbaarheid) van dit onderzoek kan verhogen - Bijeenkomst 19 maart 2020 ism RCE/stichting RING, ERM - Instrument: Opstellen praktische handreiking voor opdrachtgevers (publiek-privaat) 	Instrumentarium/ bevorderen kennis
5	Evaluatie naar het gebruik van de KNA leidraden <ul style="list-style-type: none"> - Wordt de kennis uit de leidraden in de praktijk voldoende ingezet? - Door wie worden ze gebruikt en waarom (niet)? - Het antwoord op deze en andere vragen geeft het CCvD inzicht in het gebruik en de uitkomsten kunnen ingezet worden bij het ontwikkelen van toekomstige leidraden. 	Instrumentarium

6	KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten Nu er een goede geupgrade basis ligt voor de documenten is het belangrijk om de documenten per archeoregio verder te vullen met data van uitgevoerd onderzoek. Hiervoor wordt per jaar een bedrijf en/of gemeente opdracht gegeven de documenten te vullen met gegevens van 'eigen' onderzoek.	Instrumentarium Doorlopend
7	PM Micromorfologisch onderzoek i.r.t. tot de KNA - Handreiking/kennisdocument O.v.b. verbeteren KNA	Instrumentarium/ bevorderen kennis

Tabel 2 Overzicht van doorlopende projecten 2019-2020 en afgeronde werkzaamheden uit het Jaarplan 2019

	Titel	Aard	Status
1	Programmalijn digitaal werken		
1.1	Handreiking Digitale Controle van de op te leveren Onderzoeksgegevens	Instrumentarium	Uitgesteld (besluit CCvD 21-10-2019)
2	Programmalijn Kennis voor kunde – kunde voor kennis		
2.1	Aanvullen KNA Leidraad An-organisch vondstmateriaal - Romeinse tijd - Middeleeuwen en Nieuwe Tijd	Instrumentarium	-Start openbare reactieronde januari 2020 Afronding en publicatie maart 2020.
2.2	KNA Leidraad Huisplattegronden Een praktische leidraad die als instrument gebruikt kan worden voor meer standaardisatie bij het onderzoeken van huisplattegronden in het veld en tijdens de uitwerking/rapportage. Auteurs: A. Huybers I.s.m. RCE (L. Theunissen, J. van Doesburg)	Instrumentarium / bevorderen kennis	Uitvoering gestart Gereed eind 2020
3	Programmalijn Effectief en actueel stelsel		
3.1	Update KNA Specificatie PS07 Referentiedocumenten	Instrumentarium	Vullen doorlopende actie
3.2	Vervolgproject prj 235 operationaliseren kwaliteitssysteem Nederlandse Archeologie en verder inhoudelijk verbeteren/eenduidiger maken van de KNA	Instrumentarium	A Voltoid B Loopt, afronding in 2020

	<ul style="list-style-type: none"> - A Accreditatie - B Evaluatie kwaliteitssysteem incl. actorregistratie - C Wensenlijst KNA & WaarderingsystematiekKNA 		C Start 2020
3.3	Inkopen en aanbesteding <ul style="list-style-type: none"> - Branchedossier Archeologie website PIANOo - Themabijeenkomst 	Instrumentarium	Voltooid
3.4	Tijdelijke regeling materiaalspecialisten zonder diploma Ma Archeologie	Instrumentarium	Voltooid
3.5	Modern Oorlogserfgoed (MOE) irt archeologische uitvoering <ul style="list-style-type: none"> - Rapportage inventarisatie 	Instrumentarium	Voltooid
4	Programmalijn Effectiviteit van de instrumenten		
4.1	Leidraad Archeologische Standaard Boorbeschrijving	Instrumentarium	PM
5	Doorlopende initiatieven		
5.1	Commissie opleidingen/lijst erkende opleidingen	Instrumentarium	Doorlopend
5.2	Ondertussen in de Archeologie	Bevorderen stelsel/draagvlak	Doorlopend
5.3	Actorregistratie	Instrumentarium	Doorlopend
	Helpdesk en onderhoud/bij- nascholing	Instrumentarium	Doorlopend
	Procedure Uitschrijven-on hold zetten	Instrumentarium	Uitgevoerd 2019
5.4	CCvD Rondetafelgesprek (feb 2019)	Instrumentarium	Doorlopend
5.5	CCvD Vergaderingen (4 regulier)	Instrumentarium	Doorlopend
5.6	Harmonisatie-overleggen CI-TI (4 overleggen2)	Instrumentarium	Doorlopend
5.7	SIKB 0102		
	Technische werkgroep	Instrumentarium	Doorlopend
	Begeleidingscommissie	Instrumentarium	Doorlopend
	Bijeenkomst Deponeren met de Pakbon	Instrumentarium	Uitgevoerd 2019
6	Overige initiatieven in 2019		
6.1	Themabijeenkomst residuanalyse op aardewerk (25-03)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.2	Themabijeenkomst aanbesteden in de archeologie (13-11)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.3	4 sessies tijdens SIKB-jaarcongres (26 september)	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.4	Deelname Archeologieplatform Gebouwplattegronden als studieobject: Op naar een nieuwe Leidraad https://www.cultureelerfgoed.nl/actueel/agenda/2019/05/16/archeologieplatform-gebouwplattegronden	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond
6.5	Deelname Reuvensdagen - De mens achter de gebouwplattegrond ihkv de nieuwe KNA leidraad Onderzoeken van gebouwplattegronden	Bevorderen stelsel/draagvlak	Afgerond